

УДК 651.926

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТІВ

Яслинська К.М., старший викладач
кафедри іноземних мов
Одеський національний економічний університет

У статті розглянуто питання, пов'язані з особливостями перекладу економічних текстів із німецької мови на українську. Пильну увагу приділено специфічним лексико-граматичним особливостям, властивим термінологічній лексиці економічних текстів.

Ключові слова: теорія перекладу, терміни, фразеологічні одиниці, функція економічного тексту, загальноповсюджені та спеціальна лексика.

В статье рассматриваются вопросы, которые связаны с особенностями перевода экономических текстов с немецкого языка на украинский. Пристальное внимание уделяется специфическим лексико-грамматическим особенностям, которые свойственны терминологической лексике экономических текстов.

Ключевые слова: теория перевода, определения, фразеологические единицы, функция экономического текста, общеупотребляемая и специальная лексика.

Yaslinskaya K.M. SOME FEATURES OF THE TRANSLATION OF FINANCIAL AND ECONOMIC TEXTS

This article deals with issues devoted to the peculiarities of economic texts translation. A special attention is paid to the analysis of distinctive lexico-grammatical features which are viewed as core characteristics in translating economic texts.

Key words: theory of translation, terms, phraseological units, function of economic texts, general and specific vocabulary.

Постановка проблеми. В основі професійної діяльності фахівців економічних спеціальностей лежить як ділове спілкування, так і робота з офіційними документами, тому особливого значення, безперечно, набуває формування навичок перекладу фінансової та економічної документації. Якісні і грамотні переклади є невід'ємною частиною роботи фірм та іноземних підприємств. Від вірного перекладу фінансових документів може залежати доля великої угоди. Економічна документація поділяється на фінансову звітність, банківську документацію, аудиторські висновки, бізнес-плани.

Актуальність теми полягає в тому, що з постійним розвитком сучасної української мови з'являється все більше термінів: не тільки технічних і наукових, а й економічних. Відтак потребує вирішення низка проблем, що витікають із неї. Існує багато дослідницьких робіт стосовно перекладу технічної та наукової термінології, але недостатньо розкрито проблему перекладу специфічних термінів, зокрема економічних, не розроблено систему правил, які могли б допомогти під час перекладу своєрідної економічної термінології, недостатньо висвітлено питання послідовності роботи над текстом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ще в давні часи робилися спроби осмислити процес перекладу, виявити основні труднощі в його реалізації та їх причини, виробити принципи та рекомендації, які

перекладачі могли б використовувати у своїй роботі. Про переклад висловлювали думки у своїх роботах багато видатних майстрів слова: Цицерон, Р. Бекон, Данте Аліг'єрі, М. де Сервантес, М. Лютер, Й. Гете, О.С. Пушкін. Активно займалися перекладом та його проблемами Т.Г. Шевченко, І.Я. Франко, Л. Українка, П.А. Грабовський.

Однак лише у середині ХХ ст. процес перекладу став об'єктом всебічного наукового дослідження. У цей період робилися перші спроби створити теоретичну модель процесу перекладу, описати саме ті його сторони, котрі визначають своєрідність перекладу, відрізняють його від інших видів мовленнєвої або літературної діяльності.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у визначенні лексико-граматичних особливостей перекладу фінансово-економічних текстів, а також впливу указаних особливостей на практику перекладу текстів з економічної тематики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основи лінгвістичної теорії перекладу були закладені А.В. Федоровим у 30-ті рр. минулого століття в курсі лекцій із комплексної лінгвістичної теорії перекладу на основі функціонального принципу встановлення відповідності певних закономірностей за допомогою зіставлення особливостей словникового складу, граматичної будови та стилістичного використання мовних засобів

французької, німецької, англійської та російської мов і аналізу перекладацької практики.

Теорія перекладу розглядає не будь-які відношення між мовою оригіналу і мовою перекладу, а лише закономірні, тобто типові, які регулярно повторюються. Треба зазначити, що завданням лінгвістичної теорії перекладу є моделювання процесу перекладу, тобто побудова певної моделі, що відбиває істотні сторони такого процесу. У своїй сукупності міжмовні операції і складають те, що називається «процесом перекладу» в лінгвістичному сенсі. Таким чином, переклад можна вважати трансформацією, тобто міжмовною трансформацією – перетворення тексту однією мовою в еквівалентний йому текст іншою мовою.

Слід зазначити, що в області теорії перекладу великої уваги заслуговують також роботи таких відомих лінгвістів, як Л.С. Бархударов, В.Н. Комісаров, Я.І. Рецкер, Ф.Д. Швейцер, В.С. Виноградов, Р.К. Міньяр-Білоручев та інших авторів.

Переклад – складний процес, результат якого в кожному разі зумовлений безліччю факторів, що вимагає володіння як іноземною, так і рідною мовою, а також знання культури, соціальних особливостей двох країн. У процесі перекладу відбувається свідоме порівняння двох мов, у результаті чого можемо адекватно зрозуміти іноземний текст. Переклад застосовується як допоміжний засіб з'ясування змісту іноземного тексту, як пізнавальна діяльність, що слугує основою свідомого навчання мові. Саме тому важливим є володіння методикою перекладу і грамотне її використання у роботі зі спеціальним текстом [1].

Економічний переклад вимагає точного використання термінів, уважного ставлення до деталей та до оформлення, відрізняється чіткістю і сухістю викладення, тому від перекладача вимагається не тільки відмінне знання мови, а й спеціальні знання у сфері економіки, позабіржової торгівлі на ринку Forex, бухгалтерської справи, маркетингу, специфіки роботи банків та інших учасників фінансово-економічної діяльності. Виконуючи переклад економічних текстів, необхідно володіти відповідною термінологією, тому що виконаний переклад повинен повністю відповідати початковому тексту в смислово-аспекті.

Мета перекладу – вірно і повне вираження змісту тексту засобами іншої мови, тобто адекватний переклад. Передумовою такого перекладу є правильне і глибоке розуміння змісту тексту, його стилістичних особливостей. Невиправдане збереження форми оригіналу може призвести до буквализму, тобто порушення норм мови і навіть порушення сенсу. Так, грубою смисловою помилкою буде переклад «*Die Ausfuhren stiegen mit*

20 000 t um 5 000 t» як «Експорт зріс із 20 000 т на 5 000 т». Правильним буде такий переклад: «Експорт становив 20 000 т, тобто зріс на 5 000 т» [2].

Найбільша кількість труднощів у навчальному перекладі пов'язана з термінологічними одиницями, якими насичені спеціальні тексти. Основними прийомами, які використовують під час перекладу термінів, є:

- транслітерація (написання німецького слова українськими літерами: *der Bundestag* – бундестаг);

- транскрибування (наприклад, *Leasing* – лізинг);

- калькування (створення нового слова на основі елементів німецької мови, наприклад, «*Sonderziehungsrechte*» – «спеціальні права запозичення»);

- різні види лексичних перетворень, які зумовлені розбіжністю між мовою оригіналу та мовою перекладу, різним обсягом значень слова у двох мовах, відмінностями граматичної будови.

В економічних текстах зустрічається досить велика кількість іншомовних слів, зокрема для позначення іноземних реалій. У німецькій мові ці слова зберігають своє написання і вимову: *Treasury* – Міністерство фінансів (Англія). У перекладі цих слів використовують український термін, якщо він є, вдаються до транскрипції (*Leasing* – лізинг) або до описового перекладу. У перекладі деяких слів можливо вживання обох останніх прийомів: *Factoring* – 1) факторинг; 2) факторні операції, перепродаж права на стягнення боргів.

Німецькій мові притаманне прагнення уникнути повторення одного і того самого слова, тому в німецьких економічних текстах часто використовуються синоніми. Так, для дієслова *sinken* в економічних текстах існує понад десяток синонімів (*fallen, abnehmen, zurückgehen, absacken, schrumpfen, rutschen* та ін.). Велика кількість синонімів є для слова *Krise* (*Recession, Konjunkturrückgang, Konjunkturtief, Flaute, Baisse* та ін.). Часто як синонім до німецького слова вживається запозичене, наприклад, *Baisse* замість *Preisverfall*.

Найбільшу складність у перекладі становлять терміни одиничного характеру, оскільки більшість із них називають абсолютно нові банківські послуги або форми обслуговування, що не мають аналогів в українській банківській системі. Крім того, труднощі зумовлені такими характеристиками подібних термінів: їх нецільнооформленістю, нестандартним варіантом написання, включенням у структуру англіцизмів, функціонуванням у формі складного іменника, утвореного шляхом складання двох або більшої кількості

основ, наприклад: Deutsche Bank-Bausparen, Citibank Rendite Plus, SpardaCash, All-inclusive-Konto CitiBest, Echtzeit-Brokerage-System, Realtime-Kurs-Abfrage, db Aktivkonto, LBS-Bausparer, Deutsche Bank EUROCARD, Sparda-Bank Hypothek, Dresdner OnlineDepot.

Перекладаючи такі одиничні терміни, які мають у своїй структурі англіцизми, найвірнішим способом є використання оригінального написання терміна іноземною мовою: Besuchen Sie uns einfach in der Filiale oder rufen Sie uns unter <...> (24-Hour CitiPhone Banking) an. – Відвідайте нашу філію чи зателефонуйте в 24-Hour CitiPhone Banking за номером <...>.

Крім цього, можливе використання оригінального написання іноземною мовою з додаванням пояснювальних елементів, які забезпечують розуміння банківської реальності:

(1) Finanzielle Freiheit mit der Visa Cold Karte. – Фінансова незалежність із картою Visa Cold Karte.

(2) Ganz einfach – der db DispoKredit zu Ihrem persönlichen Konto. – Дуже просто – послуга db DispoKredit на Ваш персональний рахунок.

(3) Mit dem Dresdner OnlineDepot gestalten Sie Ihr Wertpapiergeschdft selbst. – З послугою Dresdner OnlineDepot Ви зможете самотійно здійснювати операції із цінними паперами.

Частина безеквівалентних термінів перекладається з німецької мови на українську за допомогою прийому калькування, тобто шляхом заміни елементів складних слів іноземної мови їх прямими лексичними відповідниками в мові, на яку перекладається. Оскільки в українській мові складні слова маловживані, то елементи складного слова німецької мови об'єднуються в українській мові у словосполучення відповідно до правил лексико-граматичної сполучуваності:

Lohnkonto – зарплатний рахунок; Kreditkonto – кредитний рахунок; Kapitalversicherung – страхування капіталу; Aktienfonds – фонди акцій.

Для лексичної одиниці, що не має точних еквівалентів, шляхом підбирання найближчої за значенням одиниці створюються відповідні аналоги, тобто здійснюється близький переклад:

Fondsgesellschaften – пайові фонди; Reisezahlungsmittel – міжнародні засоби платежу; Risiko-Lebensversicherung – страхування життя/страхування від нещасних випадків.

У ряді випадків для передачі значення безеквівалентного терміна перекладачеві доводиться вдаватися до прийому адекватної заміни, тобто перекладач, виходячи зі змісту цілого, замінює одне поняття іншим, функціонально йому рівноцінним:

(1) *Ab 3 000 EUR Einlage ein sattes Zins-Plus: je höher die Einlage, desto höher der Zinssatz.* – Розмір внеску від 3 000 євро забезпечить високий відсоток: чим більший розмір внеску, тим вища відсоткова ставка.

(2) *Terminvereinbarung für die Vor-Ort-Beratung bei Ihnen mit einem mobilen Kundenberater unter <...>.* – Узгодження дати Вашої консультації у Вас вдома або в офісі з оператором по телефону <...>.

Смисловий розвиток понять – найбільш складний прийом. Він полягає в підбиранні слова, що позначає інше, але контекстуально і логічно пов'язане поняття:

Kreditkarten: weltweit Bargeld an 9.000 Geldautomaten der Citibank rund um die Uhr. – За допомогою Вашої банківської карти Ви можете знімати готівкові кошти з Ваших рахунків із 9 000 банкоматів Сітібанку по всьому світу 24 години на добу, 7 днів на тиждень, 365 днів на рік.

Дуже часто такі переходи між взаємопов'язаними поняттями доводиться знаходити заново, що і складає одну зі сторін новизни. За логічного розвитку понять семантична структура зазнає найбільших змін і може отримати всі чи майже всі нові компоненти.

Висновки із проведеного дослідження. Таким чином, проведене дослідження показало, що у перекладі фінансово-економічних текстів та термінів із німецької мови на українську для передачі безеквівалентної лексики використовуються такі прийоми: транслітерація; оригінальне написання іноземною мовою; комбінація транслітерації й описового перекладу або підстановки; описовий переклад; калькування; наближений переклад; лексико-семантичні трансформації (адекватна заміна, смисловий розвиток). Основним прийомом передачі є використання оригінального написання іноземною мовою з додаванням пояснювальних елементів, які забезпечують розуміння банківської реальності, а також описовий переклад.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Архипов А.Ф. Самоучитель перевода с немецкого языка на русский / А.Ф. Архипов. – М. : Высшая школа, 1991. – 225 с.
2. Двусторонний перевод экономических текстов на немецком языке : [учеб.-метод. комплекс для спец. 08.01.02] / М.Н. Попов. – М. : Изд-во РГТЭУ, 2009. – 52 с.
3. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода / В.Н. Комиссаров. – М., 1999.
4. Латышев Л.К. Технология перевода : [учеб. пособ. по подготовке переводчиков (с нем. яз)] / Л.К. Латышев. – М., 2001.
5. Справочно-информационный портал «ГРАМОТА.РУ» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gramota.ru/spravka/letters?rub=kav3>.